

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/495
Toplantı Tarihi/Sayısı : 20.9.2022/17
Karar Numarası : 2022/624
Başvuran : F. A.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın pandemi döneminde ek telefon görüşme hakkından ve görüntülü görüşme sisteminden yararlandırılmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranın 25.04.2022 tarih ve ... sayı ile kayda alınan dilekçesinde:

a) Pandemi döneminde yaklaşık 3 yıldır açık ve kapalı görüşlerden hak ettiği süre zarfında yararlanamadığını, 30 açık görüş ve 55 kapalı görüşten yararlanma hakkının elinden alındığını, tutuklu ve hüküm özlü olduğu süre boyunca ailesinin uzakta olması sebebiyle gelemediğini, kullanamadığı açık ve kapalı görüş haklarının yerine kendisine telefon ile görüşme hakkı verilmediğini,

b) Kendisinin hükümlü ve örgüt yöneticisi olmamasına ve Kurum tarafından iyi halli olduğuna dair verilmiş bir karar olmasına rağmen, Kuruma görüntülü görüşme cihazları geldikten sonra da bunlardan yararlandırılmadığını,

c) Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunca, salgın nedeniyle pandemi kurallarının uygulanması ve Kurumda görüntülü görüşme altyapısının bulunmaması gerekçe gösterilerek, kendisinin görüntülü görüşme ve 30 dakika telefonla konuşma hakkından yararlanmasına izin verilmediğini,

d) Diğer tutuklu ve hükümlülere bu haklar verilmesine rağmen, mahkum ayrımı yapılarak hakkının gasp edildiğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesi için görüntülü görüşme hakkını her hafta 30 dakika olarak kullanabilmeyi, ailesinin gelemediği haftalarda da ek 30 dakika görüşme hakkı verilmesini talep etmektedir.

3. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak, başvuru dilekçesi 28.04.2022 tarihli yazımız ile Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek iddiaların değerlendirilmesi ve yapılan işlemler hususunda Kurumumuza bilgi verilmesi talep edilmiştir. Muhatap Kurum, 29.04.2022 tarihli yazısı ile görüşünü sunmuştur.

4. Söz konusu cevabi yazıda Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü özetle:

a) Başvuran F. A.'nın Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme suçundan hükmen tutuklu olarak Kurumda bulunduğunu ve Kuruma 01.11.2016 tarihinde giriş yaptığı,

b) 28.07.2017 tarihinde de ... 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna misafir tutuklu/hükümlü olarak gittiği ve 18.12.2020 tarihinde de misafir dosyası kapanarak tekrar Kuruma giriş yaptığı, Kurumda 17.03.2020 tarihli ve ... sayılı İdare ve Gözlem Kurulu Kararı ile pandemi nedeniyle açık ve kapalı

görüşler yapılamadığından telefon görüş hakkının hükümlü ve tutuklular için 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarıldığı, başvuranın Kuruma tekrar geldiği tarih olan 21.12.2020 tarihinden sonra düzenli olarak 20 dakika telefon görüş hakkını kullandığı, 28.02.2022 tarihinde de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazısı ile telefon görüşlerinin 20 dakikadan tekrar 10 dakikaya düşürüldüğü, başvuranın 03.03.2022 tarihinden sonra da 10 dakika düzenli olarak telefon görüş hakkını kullandığı,

c) Görüntülü görüşme ile ilgili olarak da; Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik madde 74/2-ğ'ye atf yapılarak "*Görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılması kişinin eğitim, tutum, davranış ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önüne alınarak idare ve gözlem kurulunca görüşmesine veya uzatılmasına karar verilir.*" denildiği ve başvurana şu anda sistem tarafından 10 dakika sesli görüşme hakkı tanımlanmış olduğu,

d) Süre ve görüşme şekli değişikliğinin Bakanlık tarafından sistem kurulumu tamamlandığında karar alınarak yapılacağı, İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirilebileceği, ancak teknik alt yapı henüz tamamlanmadığından bu suçlarda görüşme süresinin şu anda sesli ve 10 dakika olarak yapılmakta olduğu ifade edilmiştir.

5. Başvuran, muhatap kurumun cevabına ilişkin olarak yazılı görüşünde özetle:

a) Söz konusu cevabın 24.05.2022 tarihinde eline ulaştığını,

b) İdarenin vermiş olduğu cevap yazısının, TİHEK'e yaptığı başvuruda belirttiği yakınmalarını ve halen devam eden mağduriyetini giderecek nitelikten yoksun olduğunu ve talebini karşılayan açıklamaları da içermediğini,

c) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin (g) ve (ğ) bentlerinde çok açık ve net bir şekilde detaylandırıldığı halde başvurusunda talep ettiği haktan hangi hukuki gerekçe ya da engel nedeniyle yararlandırılmadığına dair idarenin yazısı ve eklerinde somut, hukuka uygun hiçbir açıklama bulunmadığını,

d) Adı geçen Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin (ğ) bendinde, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin haktan yararlanmanın, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre olacağı düzenlenmişse de idareye ait takdir yetkisinin mutlak olmayıp hangi şart ve kriter çerçevesinde kullanılması gerektiğinin detaylandırıldığı,

e) Pandemi uygulamalarının sonlandırıldığını, görüntü sisteminin kurumsal altyapısının tamamlandığını ve görüntülü görüşme için maddi ve fiziki herhangi bir engel kalmadığını,

f) Söz konusu Yönetmelik'in başlangıcındaki "*...Terör örgütü ve çıkar amaçlı örgüt üyeleri...*" ibaresinin kesinleşmiş bir yargı kararını ifade ettiğini, oysa kendisi hakkında henüz kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadığını, idare tarafından hükmen tutuklu olduğuna vurgu yapılarak bu durumun örtülü bir takdir engeli olarak sunulduğunu, masumiyet karinesine ve hukuka aykırı olduğunu, idarenin önyargılı bir şekilde keyfi işlem tesis ettiğini ve bu durumun ayrımcılık yasağına aykırı olduğunu,

g) 18.07.2022 tarihinden beri hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmadığı halde sosyal izolasyona tabi tutulduğunu ve başvurusunda belirttiği mağduriyetlerinin artarak devam ettiğini ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın 13'üncü maddesine göre; "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*"

7. Anayasa'nın 17'nci maddesine göre; "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve*

eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

8. Anayasa'nın 20'nci maddesine göre; "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*"

9. Anayasa'nın 22'nci maddesinde "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.*" hükmü yer almaktadır.

10. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

11. Mezkur Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği* düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yanıtı ve ilgili mevzuat ile birlikte değerlendirilmiştir.

13. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2.Genel Rapor, Hapsedilme, para.44.).

14. Somut olayda başvuran, pandemi döneminde açık ve kapalı görüşlerden yararlanamadığını bunun karşılığında kullanamadığı açık ve kapalı görüş haklarının yerine kendisine telefon ile görüşme hakkı verilmediğini ve Kurumda kurulmuş olan görüntülü görüşme sisteminden yararlanamadığını iddia etmektedir.

15. Hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (*Mehmet Zahit Şahin*, B. No: 2013/4708, 20/4/2016, para. 36).

16. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge sağlanmalıdır (*Mehmet Zahit Şahin*, para. 37).

17. Bu bağlamda telefon görüşmeleri konusunda; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi, özellikle yazışmalar için yeterli olanaklar varsa, kendi başına böyle bir hakkı güvence altına almaz. Bununla birlikte, telefon tesisleri kullanılabilir duruma getirilirse, yine, olağan ve makul mahkumiyet gereklilikleri göz önünde bulundurularak, ayrıca kısıtlamalara tabi olabilirler (A.B./Hollanda, 2002, para. 92-93; Davison/Birleşik Krallık (k.k.), 2010; Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye, 2014, para. 36). Ancak, bu tür kısıtlamalar 8'inci maddenin ikinci fıkrasının gerekliliklerini karşılamalıdır. Bununla birlikte telefona erişime izin verildiği durumda, cezaevi yaşamının olağan ve makul koşulları göz önünde tutulduğunda, örneğin

tesislerin diğer mahpuslarla paylaşılması ihtiyacı ve düzenin korunması ve suçun önlenmesi gerekliliğinin ışığında, bu erişim meşru sınırlamalara tâbi olabilir (A.B./Hollanda, *para.* 93; Coşcodar/Romanya (kar.), § 30).

18. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin f bendinde; "*Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşmemişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Deprem, salgın hastalık, doğal afet gibi zaruri hâllerde Bakanlık kararı ile telefon ile görüşme süresi ve sayısı artırılabilir.*" hükmü yer almaktadır.

19. İlgili hüküm kapsamında Adalet Bakanlığı tarafından pandemi döneminde hükümlü ve tutukluların dışarı ile olan ilişkilerinin devamının sağlanması amacıyla kapalı ve açık görüşlerin yerine telefon görüş hakkına haftalık ek bir telefon görüş hakkı tanınmasının uygun olacağı değerlendirilmiş bu kapsamda telefon görüşlerinin 20 dakika olarak uygulanmasına karar verilmiştir.

20. İlgili Bakanlık kararı Cumhuriyet Başsavcılıkları aracılığıyla tüm cezaevlerine duyurulmuş bu bağlamda Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 17.03.2020 tarihli ve ... sayılı karar ile hükümlü ve tutukluların haftalık telefon görüşlerine 10 dakika ilave edilmesi kararı alınmıştır.

21. Adalet Bakanlığı tarafından tüm ceza infaz kurumlarına gönderilen 28.02.2022 tarihli ve 77204178.207.00/3253/28112 sayılı yazıyla kademeli normalleşme kapsamında daha önce pandemi döneminde mahpuslara ilave olarak verilen 10 dakikalık telefonla görüş hakkına son verildiği, 2022 Mart ayı itibariyle ziyaretlerin ayda bir kez açık ve üç kez kapalı olacak şekilde yaptırılmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

22. Başvuranın pandemi döneminde 30 açık görüş ve 55 kapalı görüşten yararlanma hakkının elinden alındığı, kullanamadığı açık ve kapalı görüş haklarının yerine kendisine telefon ile görüşme hakkı verilmediği iddiaları ile ilgili olarak başvuranın pandemi döneminde yapmış olduğu telefon görüşmelerine ait tutanaklar incelenmiştir.

23. İncelenen telefon görüşme tutanaklarında, başvuranın misafir hükümlü ve tutuklu olarak bulunduğu başka ceza infaz kurumundan, muhatap Kuruma dönmüş olduğu 21.12.2020 tarihinden 03.03.2022 tarihine kadar olan süreçte telefon görüşme hakkından 20 dakika olarak yararlanmış olduğu anlaşılmıştır. Yapılan incelemelerde başvuranın telefon görüşmelerini tek kişi ile 20 dakika, iki kişi ile 10'ar dakika ya da 3 kişi ile toplam süreyi 3'e bölerek kullanmış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 03.03.2022 tarihi itibariyle başvuran tarafından kullanılan telefon görüşme süreleri 10 dakika olarak gerçekleştirilmiştir.

24. Bu bağlamda başvuranın pandemi döneminde kullanamadığı açık ve kapalı görüşlerin yerine kendisine telefon görüşme hakkı verilmediği yönündeki iddialarının gerçeği yansıtmadığı, pandemi döneminde düzenli olarak 20 dakika telefon görüşme hakkından yararlanmış olduğu ve dış dünya ile iletişimin kesilmediği anlaşılmıştır.

25. Başvuranın bir diğer iddiası ise Kurumda kurulmuş olan görüntülü görüşme sisteminden diğer suç gruplarında bulunan hükümlü ve tutukluların yararlandığı ancak kendisinin bu haktan yararlandırılmadığı hususuna ilişkindir.

26. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74. maddesinin (g) bendinde; "*Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkan sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğuş içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç*

görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir. İlave edilen otuz dakika için üç görüşme hakkı daha verilir. Bu görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir.” hükmü bulunmaktadır.

27. Mezkûr Yönetmelik'in (ğ) bendinde ise; *“Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir.”* hükmü yer almaktadır.

28. Başvuran 01.11.2016 tarihi itibarıyla Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme suçundan hükmen tutuklu olarak bulunmakta olup, bulunduğu suç grubu itibarıyla görüntülü görüşme hakkından yararlanabilmesi ilgili Yönetmelik'in (ğ) bendi uyarınca bulunduğu ceza infaz kurumunun idare ve gözlem kurulunun değerlendirilmesine bağlıdır.

29. Bu bağlamda başvuranın görüntülü görüşme hakkından yararlanabilmesi durumuna idare ve gözlem kurulu tarafından karar verilecek olup, ayrıca kişinin idare ve gözlem kuruluna başvuru yapabilmesi için bulunduğu suç grubuna yönelik görüntülü görüşme alt yapı sisteminin kurulmuş olması gerekmektedir. Başvuranın ilgili haktan yararlanabilmesi için öncelikli olarak hakkın varlığı gerekmektedir. Bu durumda hakkın konusunu oluşturan eşya olan görüntülü görüşme cihazlarının teknik alt yapılarının sağlanması, suç gruplarına özgü tanımlamaların yapılması bu hakkın varlığını kullanabilir hale getirecektir.

30. Muhatap ceza infaz kurumu tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden ilgili ceza infaz kurumunda görüntülü görüşme teknik alt yapı sisteminin tamamlanmadığı, Bakanlık tarafından sistem kurulmasının tamamlanmasının ardından görüşme şekli ve süresinin tanımlanacağı, tanımlama yapılmasının ardından idare ve gözlem kurulunun karar verebileceği ifade edilmiştir. Bu husus görüntülü görüşme hakkının elinden alındığına dair iddiasının yerinde olmadığını göstermekte olup, başvuranın görüntülü görüşme alt yapı sisteminin kurulmasının ardından idare ve gözlem kuruluna başvuru yapabileceği ayrıca mevcut durumun sadece başvuran için değil, bulunduğu Kurumdaki kendisiyle aynı suç grubunda yer alan diğer hükümlü ve tutuklular için geçerli olduğu, dolayısıyla muhatap Kurum tarafından başvurana yönelik farklı veya ayrımcı bir muamelede bulunulmadığı anlaşılmıştır.

31. Yürütülen işlemlerin mevzuat kapsamında kaldığı, ayrıca idare ve gözlem kurulu tarafından henüz karar alınabilecek bir işlemin mevcut olmadığı ve bu sebeple karar alınamadığı, bu bağlamda başvuran tarafından görüntülü görüşme haklarından faydalandırılmadığı yönündeki iddiaların açıklanan gerekçelerle açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

32. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, başvuranın telefon ile görüşme ve görüntülü görüşme hakkından yararlandırılma hususu hakkındaki iddialarının, yukarıda açıklanan nedenlerle hak ihlaline varan bir uygulamaya sebep olmadığı değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, somut başvuruda kötü muamele yasağının **"ihlal edilmediği"** kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 20.09.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ

Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye